

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА**

Факультет філології

Кафедра української мови

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ЕСЕ ЯК ЖАНР ПИСЬМА**

Рівень вищої освіти – другий (магістерський)

Освітня програма «Українська мова і література»

Спеціальність B11 Філологія

Спеціалізація B11.01 Українська мова та література

Галузь знань B Культура, мистецтво та гуманітарні
науки

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1
від «26» серпня 2025 р.

м. Івано-Франківськ – 2025

1. Загальна інформація

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Есе як жанр письма
Викладач (-і)	Пітель Віра Мирославівна
Контактний телефон викладача	(0342) 59-60-08
E-mail викладача	vira.pitel@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	очний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	упродовж семестру за встановленим розкладом на кафедрі та з розрахунком відповідного часу.

2. Анотація до навчальної дисципліни

Дисципліна «Есе як жанр письма» є важливою для формування професійної компетенції майбутніх магістрів-філологів, оскільки зосереджує увагу на проблемі жанрових особливостей есе. Цей вид письма, який може реалізовуватися від форми особистих роздумів до академічних досліджень, сприяє розвитку навичок критичного мислення, аналізу інформації, аргументації та чіткого формулювання власних думок засобами мови, що значно покращує ефективність спілкування.

Курс передбачає опрацювання найважливіших аспектів теорії та практики есе як жанру письма, зокрема розгляд основних понять і категорій есе; вивчення історії розвитку цього жанру; аналіз ключових характеристик есе, які відрізняють його від інших форм писемної творчості; вивчення типології есе за різними критеріями; засвоєння теорії написання есе та практичне оволодіння технікою написання есе; окреслення проблеми плагіату та визначення оптимальних шляхів його уникнення в процесі створення есе; зацікавлення студентів важливими проблемами есе як жанру письма з метою подальшого їх дослідження.

3. Мета та цілі навчальної дисципліни

Мета викладання навчальної дисципліни “Есе як жанр письма” – ознайомити студентів з особливостями есе як жанру письма.

Цілі навчальної дисципліни:

- розглянути есе як жанр письма, у якому поєднуються особливості художньої та публіцистичної творчості, наукового стилю;
- вивчити історію розвитку жанру есе;
- проаналізувати основні ознаки есе, які відрізняють його від межових жанрів письма;
- вивчити типологію видів есе (за метою, змістом, літературною формою, композиційними особливостями, стилем тощо);
- засвоїти теорію написання есе;
- окреслити поняття плагіату, визначити шляхи його уникнення під час написання

есе;

- оволодіти технікою написання есе;
- зацікавити студентів актуальними проблемами есе як особливого жанру письма з метою їх подальшого дослідження.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Під час вивчення ОК “Есе як жанр письма” студенти набувають таких загальних і фахових компетентностей:

Інтегральна компетентність:

Здатність розв’язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі філології (лінгвістики, літературознавства, фольклористики) у процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності:

ЗК 2. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК 3. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 7. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 12. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

Фахові компетентності:

ФК 3. Здатність критично осмислювати історичні надбання та новітні досягнення філологічної науки.

ФК 4. Здатність здійснювати науковий аналіз і структурування мовного/мовленнєвого й літературного матеріалу з урахуванням класичних і новітніх методологічних принципів.

ФК 6. Здатність застосовувати поглиблені знання з обраної філологічної спеціалізації для вирішення професійних завдань.

ФК 7. Здатність вільно користуватися спеціальною термінологією в обраній галузі філологічних досліджень.

ФК 8. Усвідомлення ролі експресивних, емоційних, логічних засобів мови для досягнення запланованого прагматичного результату.

Програмні результати навчання:

ПР 6. Застосовувати знання про експресивні, емоційні, логічні засоби та техніку мовлення для досягнення запланованого прагматичного результату й організації успішної комунікації.

ПР 9. Характеризувати теоретичні засади (концепції, категорії, принципи, основні поняття тощо) та прикладні аспекти обраної філологічної спеціалізації.

ПР 11. Здійснювати науковий аналіз мовного, мовленнєвого й літературного матеріалу, інтерпретувати та структурувати його з урахуванням доцільних методологічних принципів, формулювати узагальнення на основі самостійно опрацьованих даних.

ПР 12. Дотримуватися правил академічної доброчесності.

ПР 14. Створювати, аналізувати й редагувати тексти різних стилів та жанрів.

5. Організація навчання			
Обсяг навчальної дисципліни			
Вид заняття		Загальна кількість годин	
Лекції		12 год.	
Практичні заняття		18 год.	
Самостійна робота		60 год.	
Ознаки навчальної дисципліни			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативна / вибіркова
Третій	035 Філологія	Другий	Вибіркова

Тематика навчальної дисципліни			
Тема	кількість год.		
	лекції	практ. заняття	сам. роб.
Тема 1. Вступ. Поняття про есе як жанр письма. Есема та структура есе	2	4	6
Тема 2. Історія розвитку жанру есе.	2	2	8
Тема 3. Есе та помежові жанри письма.	2	2	10
Тема 4. Типологія есе.	2	4	10
Тема 5. Проблема плагіату під час написання есе.	2	2	6
Тема 6. Теорія і практика написання есе.	2	4	20
ЗАГ.:	12	18	60
6. Система оцінювання навчальної дисципліни			
Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Система оцінювання курсу узгоджена з критеріями оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти в університеті. За вивчення дисципліни студенти отримують максимально 100 балів (оцінки виставляються у 100-бальній шкалі). Зокрема: 1. Максимально 60 балів – оцінювання роботи на практичних заняттях (відповіді на парах, різні поточні завдання). 2. Максимально 20 балів – контроль самостійної роботи, який передбачає оцінювання виконання завдань самостійної роботи, зокрема індивідуальних завдань (10 балів) і проходження тестового контролю (10 балів) за допомогою Центру дистанційного навчання та моніторингу освітньої діяльності ПНУ (https://d-learn.pnu.edu.ua/). 3. Максимально 20 балів – підсумкова залікова контрольна робота у вигляді тестування за допомогою Центру дистанційного навчання та моніторингу освітньої діяльності ПНУ (https://d-learn.pnu.edu.ua/).		
Вимоги до письмових робіт	Письмові самостійні роботи охоплюють кілька питань і завдань, пов'язаних із теорією та практикою есе як жанру письма.		
Практичні заняття	Вивчення і повторення теоретичних питань із опрацьованих тем курсу, виконання практичних завдань.		
Умови допуску до підсумкового контролю	На рейтингову оцінку впливає активність здобувача на практичних заняттях, успішне виконання письмових робіт, вчасне й належне виконання самостійної та індивідуальної роботи, відсутність пропусків і запізнь на заняття без поважних причин, а також результати відпрацювання пропущених занять та різних видів тестувань.		

Підсумковий контроль	Форма контролю: залік (підсумкове тестування за допомогою Центру дистанційного навчання та моніторингу освітньої діяльності ПНУ: https://d-learn.pnu.edu.ua/)
7. Політика навчальної дисципліни	
Письмові роботи. Письмові роботи виконують здобувачі освіти, які навчаються за загальним графіком, відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника», та індивідуальним графіком, відповідно до «Положення про порядок навчання здобувачів вищої освіти за індивідуальним графіком у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника».	
Академічна доброчесність. У «Кодексі честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» встановлено морально-етичні принципи та правила поведінки для всіх учасників навчально-освітнього процесу. За цим документом представники університетської громади повинні дотримуватися принципів академічної доброчесності та у всій своїй навчальній і викладацькій діяльності зобов'язані діяти порядно і доброчесно.	
За дотриманням членами університетської громади морально-етичних та правових норм цього Кодексу відповідає Комісія з питань етики та академічної доброчесності при університеті, яка відстежує і регламентує поведінку здобувачів освіти в навчальному процесі.	
Відвідування занять урегульовано «Положенням про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника».	
У разі пропуску занять здобувачі освіти повинні відпрацювати їх індивідуально в письмовій чи усній формі, щоб виконати всі завдання поточного і підсумкового контролю.	
Неформальна освіта. Порядок здобуття неформальної освіти та визнання її результатів регламентує «Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника».	
Для здобуття неформальної освіти рекомендовано використання платформ Coursera, Prometheus, Udemu, EdEra та ін.	
8. Рекомендована література	
1. Бабій І. О., Голянич М. І., Стефурак Р. І. Словник лінгвістичних термінів : лексикологія, фразеологія, лексикографія. 2-ге вид, виправ. і доповнен. Івано-Франківськ : видавець Голіней О. М., 2024. 336 с. 2. Голодюк І. Есе : бліц-курс. Брустури : Discursus, 2020. 192 с. 3. Дудик П. С. Стилїстика української мови : навч. посіб. Київ : Академія, 2005. 368 с. 4. Іванишин Н., Стефурак Р., Пітель В. Національний проєкт : пишемо есе : методичні матеріали для вчителів / Блажко М. та ін. URL: https://essay.nus.org.ua/wpcontent/uploads/2024/01/upd_metodychni_materialy_dlya_vchyteliv.pdf (дата звернення: 06.02.2024). 5. Іванишин Н., Стефурак Р., Пітель В. Національний проєкт : пишемо есе : робочі аркуші / Блажко М. та ін. URL: https://essay.nus.org.ua/wpcontent/uploads/2024/11/robochi-arkushi-dlya-uchnivstva-1.pdf (дата звернення: 07.12.2024). 6. Лінгвістичний аналіз тексту : словник термінів / Голянич М.І., Іванишин Н.Я., Ріжко Р.Л., Стефурак Р.І. / за ред. М.І.Голянич. Івано-Франківськ: Сімік, 2012. 392 с. 7. Мацько Л. І., Сидоренко О. М., Мацько О. М. Стилїстика української мови: підручник. Київ : Вища школа, 2003. С. 462 с.	

8. . Сільман К. В. Есе як жанр на перетині літератури та журналістики : дис. канд. філол. наук : 10.01.06. Миколаїв, 2019. 228 с.
9. Стефурак Р. І. Архітектура художнього есе. Наукові записки. Серія : Філологічні науки. № 2 (205), 2023. С. 194 – 199.
10. Пітель В.М., Пітель В.І. Мовні засоби вираження есеми у творі Тараса Прохаська «Майбутнє буде давно». *Abstracts of the XLIII International scientific and practical conference «Modern Challenges and Achievements of the Scientific Community of the 21st century» (October 16-18, 2024) Narva, Estonia. International Scientific Unity, 2024. Pp. 115-117.*
11. Пітель В.М. «Національний проєкт : пишемо есе» : здобутки та перспективи. *Modern ways of solving the problems of science in the world : VI International Science Conference. Warsaw, Poland, February 13-15, 2023. S. 293 – 296.*
12. Пітель В.М., Пітель В.І. Посилюваний повтор як один із засобів вираження есеми у творі Тараса Прохаська «Майбутнє буде давно». *Сучасний стан та перспективи розвитку науки, освіти, технологій та суспільства : збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції (Кременчук, 9 лютого 2023 р.) : у 3 ч. Кременчук : ЦФЕНД, 2023. Ч. 2. С. 20 – 22.*
13. Титаренко М. Комунікація від нуля. Есеї для Мані. Львів : Видавництво Старого Лева, 2019. 232 с.
14. Титаренко М. Не музи, а м'язи. 50 вправ із творчопису. Київ : Лабораторія, 2023. 360 с.
15. Титаренко Марія. Як написати успішний есей: Кейси від Марії Титаренко. Школа журналістики та комунікації. <https://sjc.ucu.edu.ua/news/yak-napysaty-uspishnyy-eseykeysy-vid-mariyi-tytarenko/>
16. Художній текст – слово – образ: лінгвостилістичний аспект : монографія / [М. І. Голянич та ін.] ; за редакцією М. І. Голянич. Івано-Франківськ : Видавництво Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2010. 408 с.

Викладач: *Пітель Віра Мирославівна*, кандидатка філологічних наук,
доцентка кафедри української мови